

Светлана Младенов

ГОДИНА ИЗАЗОВА – НОВИ САД 2021.

Изложбе савремене визуелне уметности

Одвијајући се у компликованом, нестабилном и непредвидљивом времену, обележеном сукобима и мигрантском кризом, лошим геополитичким одлукама, у времену пуном неправде и поремећеног система вредности, и новонасталом, неочекиваном глобалном пандемијском кризом, савремена уметност се нашла пред бројним изазовима. Успела је да кроз интердисциплинарност и постмедијски простор сачува место иницијатора нових идеја и расадника креативног потенцијала, а својим актуелним и ангажованим темама буде савест друштва указујући на његове проблеме, грешке и лоше одлуке. У друштвено-политичким темама којима се баве савремени уметници нашле су се теме избеглиштва, миграција, граница као и оне у вези с родним, еколошким, геополитичким и социјалним питањима. Крећући се слободно кроз поље уметности, истражујући и експериментишући, уметници кроз лични дискурс указују, опомињу, предскажују и наговештавају проблеме око и испред нас, катаклизмичне сенке, егзистенцијалне кризе, сукобе, глобалне претње, апсурдне ситуације. Због ове одговорне улоге савремене уметности, њена презентација постаје све важнија, те захтева нове, креативне и иновативне методе кустосирања.

Нови Сад је током 2021. године одбројавао дане до почетка наредне године, када и званично постаје један од градова-престоница европске културе. Припреме су се убрзавале, финиширали су се програми и пројекти као и адаптације и реконструкције зграда и архитектурних комплекса намењених за културне садржаје. Један од таквих комплекса је и простор *Кинеске четврти* који је реконструисан, те су старе занатске радионице и бивши фабрички објекти замењени новим или адаптираним просторима који треба да се попуне културним садржајима. У понеки од ових простора ушла је прва публика (*Фесџивал Калеидоској*), а званично отварање и перманентна употреба нових простора отпочеће у 2022. години.

У оквиру *Фесџивала Калеидоској* реализована је мултимедијална изложба *Разлике* чији је продуцент Академија уметности у Новом Саду. Ово је вишегодишњи пројекат који је инициран како би код студената развио осећај за интердисциплинарност, за слободно кретање кроз поље уметности, подстичући експерименталност и истраживачки дух. Ове године пројекат се бавио темом *врџа*, те је реализовао мултимедијалну амбијенталну инсталацију на и у објекту *Национални џавиљон уметности нових медија у Кинеској четврти* под називом *Ars electronica – Разлике: Врџи*. Пројекат критички разматра наш однос према природи и квалитету сопственог живота проширујући појам врта с реалног на простор менталног кретања.

Живимо у времену пуном нових изазова, посебно условљених глобалном пандемијом Ковида 19 која је обележила претходну годину. Визуелна уметност као и њени начини презентације и комуникације с публиком морали су да се прилагоде новонасталим условима. У зависности од динамике пандемије зависиле су реализације многих програма и пројеката. Неки су морали бити отказани или пролонгирани, посебно они из области интернационалне сарадње, поједини су своје уточиште пронашли на интернету који све више постаје поље одвијања уметничких садржаја, посебно оног говорног и перформативног типа: стручне конференције, трибине, округли столови, перформанси и уметничке акције. Ипак одређени број уметничких пројеката и изложби савремене визуелне уметности успео је да се реализује у реалности уз поштовање прописаних мера заштите од Ковида 19.

Можда због ове новонастале пандемијске ситуације, у области презентације визуелне уметности није се могла приметити ужурбана активност, већи број реализованих изложби и пратећих програма који би својим садржајима и истраживачко-експерименталним идејама најавили и припремили долазак наредне, за Нови Сад значајне године, у којој ће понети титулу Европске престонице културе. Све је било уобичајено, чак сведеније него претходних *бесџангемијских* година.

У оквиру програма Музеја савремене уметности Војводине истакле су се две изложбе: *Missing Stories. Принудни рад у време нацистичке окупације. Поглед уметника* и *Зоран Јањетић – Антишело*. Прву је продуцирао Гете институт из Београда који је окупио кустосе из Србије, Црне Горе, Албаније и Немачке (Уна Поповић, др Сања Којић Младенов, Наталија Вујошевић, Адела Деметја, Томас Елзен) да заједно с позваним уметницима иницирају поновно преиспитивање историје кроз искуства и приче појединаца и њихових породица. Једна од кустоскиња изложбе др Сања Којић Младенов у свом тексту подвлачи: „Потреба за указивањем на појединачне заборављене приче, субјективне интерпретације којима градиме међусобну мрежу релација и односа потребних за боље разумевање садашњости, питања су која постављају аутори и ауторке присутни на изложби *Missing Stories* у Музеју савремене уметности Војводине – Доника Ђина и Ремијон Проња из Албаније, Иван Салатић и Ленка Ђоројевић из Црне Горе, Буркхард Шитни и Кристијан Херл из Немачке, диСТРУКТУРА, Драган Војводић, Александар Зограф, Милорад Младеновић, Леа Видаковић и Селман Тртовац из Србије.“ Такође додаје: „Проблеми национализма, фашизма и империјализма присутни и данас у друштву, указују на значај њиховог пропитивања и критичког разматрања кроз уметничке концепте савремених уметника и уметница, те и ова изложба својим критичким сагледавањем прошлости из визуре појединачних, личних прича, покреће болне теме, како се искуства не би заборавила, већ остала присутна као опомена и залог за будуће генерације.“

Друга изложба коју је кустосирао Владимир Митровић посвећена је нашем познатом стрип-аутору Зорану Јањетову. Од деведесетих година прошлог века па све до данас стрип као медиј полако улази у јавне институције освајајући све више простора за презентацију и сопствену афирмацију. У почетку су места за њихову презентацију били простори различитих галерија савремене уметности, алтернативни простори, разни фестивали и сајмови, а данас су то и музеји. У свом тексту Зоран Ђукановић наводи:

„Од самог почетка, његов визуелни свет је нераскидиво повезивао стрип, илустрацију и дизајн. Његове колорне насловне странице за Бернарда Панасоника су незаборавни међаши који су поставили нови стандард визуелне културе, тако висок да је мало ко и покушао да га досегне или да га имитира. Те и друге илустрације рађене за насловне странице нису имале у себи ништа од идиома повремених покушаја 'сликарског' реализма класичних стрипација који су најчешће завршавали у кичу или макар незграпности. Напротив, Јањетовљеве илустрације имале су стрипски идиом уз снажна обележја врхунског дизајна (типографија, поигравање с графичким елементима који 'улећу' у илустрацију, композиција и смештање у контекст насловне странице).“

У излагачким просторима осталих јавних установа културе најчешће су се могле погледати изложбе које су заступале класичне визуелне дисциплине: слика, цртеж, графика, скулптура. Једна од таквих реализована у Малом ликовном салону Културног центра Новог Сада под називом *Свејлојиси – Illuminations* ауторке Иване Бјелице истакла се својом креативношћу у пољу презентације цртежа и смелом искораку ка експерименту.

Удружења и приватне иницијативе у области културе, посебно визуелних уметности биле си инвентивније и храбрије, те су се више окренуле мултидисциплинарности и слободном истраживању у пољу уметности. Репрезентативно удружење СУЛУВ има завидан визуелни и естетски квалитет својих програма током читаве године, те све више постаје рецентно место окупљања поклоника визуелне уметности. Осим тога што промовишу сопствене чланове, отворени су и за сарадње са другим организацијама и удружењима из Србије и иностранства. Кроз ове сарадње омогућили су: представљање својих чланова у другим срединама, богатији и динамичнији програм у свом изложбеном простору, умрежавање уметника и идеја. Међу таквим сарадњама биле су оне са уметницима из Граца кроз пројекат *Strange Views artfully recycled in 2020&2021*, са IMAF-ом, Међународним фестивалом мултимедијалне уметности, Фестивалом савремене уметности *Дунавски Дијалози*, са Академијом уметности – *Масџери 2021* и сл.

Центар за мултимедијалну уметност из Оџака и уметник Ненад Богдановић организатори су и селектори IMAF-а који се одржава у Оџацима и Новом Саду. Фестивал је у Новом Саду започео изложбом *Глас закључаних* у изложбеном простору СУЛУВ-а, а затим је овај простор био домаћин дводневном извођењу перформанса. Наступило је десет интернационалних уметника. Могла су да се виде различита извођења од софистицираних до сасвим експресивних, с мање или више додатних просторних елемената. Свакако, перформанс је уметничка форма која је у овом фестивалу пронашла праву подршку и разумевање.

Међу приватним галеријама својим амбициозним уметничким пројектима издваја се Галерија „Бел Арт“. Један од њених највећих и најзахтевнијих пројеката јесте *Фестивал савремене уметности Дунавски дијалози* који је ове године реализован под насловом: *Друштво и уметности у околностима изнуђене реалности*. Директорка Весна Латиновић и уметнички директор фестивала Сава Степанов на овогодишњем издању су понудили бројне изложбе (централна, три изложбе бугарско-српских уметничких дијалога, три изложбе румунско-српских уметничких дијалога, изложба уметника из Новог Сада) и међународну стручну конференцију. Одабрана тема фестивала

је друштвено ангажована, примерена садашњем временском тренутку, те се чини врло промишљено припремана и стручно избалансирана.

Фестивал, поред усмеравања своје визуре на међународну сарадњу, не занемарује домаћи уметнички простор, те уметнике из Србије уводи у равноправан дијалог с уметницима Дунавског региона. Како је ово новосадски фестивал, уметници овог града имају посебно место у оквиру фестивалског програма. Тако је на *Дунавским дијалозима 2021.* године у Ликовном салону Културног центра Новог Сада, својим просторним инсталацијама представљена новосадска уметница Каролина Мудрински.

Делујући у проширеном пољу уметности, Каролина Мудрински је своја истраживања усмерила на гранична подручја науке и уметности, на рубове где се она дотичу и укрштају. Поштујући нову технологију и интердисциплинарност, уметница свој пластички концепт развија кроз различите уметничке дисциплине и медије и њихову комбинацију. Њено интересовање за науку усмерено је на математичку област, посебно на дискретну математику, на њене теорије, законитости, модуле, формуле... Њен особени уметнички дискурс подразумева складан однос научно-теоретског истраживања и естетског размишљања.

Пред крај 2021. године отворене су у Новом Саду две сасвим различите, а значајне изложбе. Једна историјска, друга актуелна и ангажована. Прва се бавила сагледавањем одређеног периода европске и наше уметности, насловљена *Живој – Сан – Смрћ, Евројски оквири српској симболизми* чији су кустоси др Снежана Мишић и др Игор Борозан. Изложба је остварена у сарадњи Галерије Матице српске из Новог Сада и Народног музеја из Београда с циљем да представи српски симболизам и његове особености и укаже на његову припадност европском културном простору. Преко седамдесет експоната изложбе су део колекција више музеја и галерија: Народног музеја у Београду, Јеврејског историјског музеја, Народног музеја у Зрењанину, Галерије Матице српске, Музеја Белведере из Беча, Модерне галерије и Музеја за умјетност и обрт из Загреба и Гелерије ликовних умјетности из Осиека.

Друга изложба под називом *Eurovision. Crossing Stories and Spaces*, реализована у Музеју савремене уметности Војводине, део је вишегодишњег истраживачког пројекта усмереног на актуелну друштвено-политичку ситуацију у Европи и идеју европског идентитета, а разматрана кроз савремену уметничку праксу бројних интернационалних уметника. Овај пројекат је остварен у сарадњи с ифа-Институтом за спољне послове Немачке. Кустоскиње пројекта и ове изложбе су др Сања Којић Младенов и Сабина Клем. У њиховом фокусу су мање видљиви и маргинализовани геополитички и културни простори, посебно простор Југоисточне и Источне Европе. То су такозване полупериферије и места разноликости, која у многим међународним дебатама и изложбеним праксама имају подређену улогу.

Циљ изложбе је указивање на актуелне друштвено-политичке поретке и осветљавање специфичних импулса одређених места, како би се генерисао континуирани развој простора за дијалог. Уметнице, уметници и уметнички колективи који учествују на изложби, својим радовима истражују врло различита актуелна друштвено-политичка питања: питање порекла, личног и колективног идентитета, историје и митологије, политике памћења и архивирања, критичког погледа на неолиберализам,

колонијализам и национализам, владајуће стереотипе и позиције *грујої* и *грујачијеї* у односу на друштвено доминантно.

Ово је био један могући поглед на презентацију савремене уметности током 2021. године у Новом Саду. Велика очекивања културне јавности се настављају у 2022. години у нади да ће се она и остварити јер то је година када ће Нови Сад бити у центру збивања европске културе. Велика одговорност, изазов и подстицај.